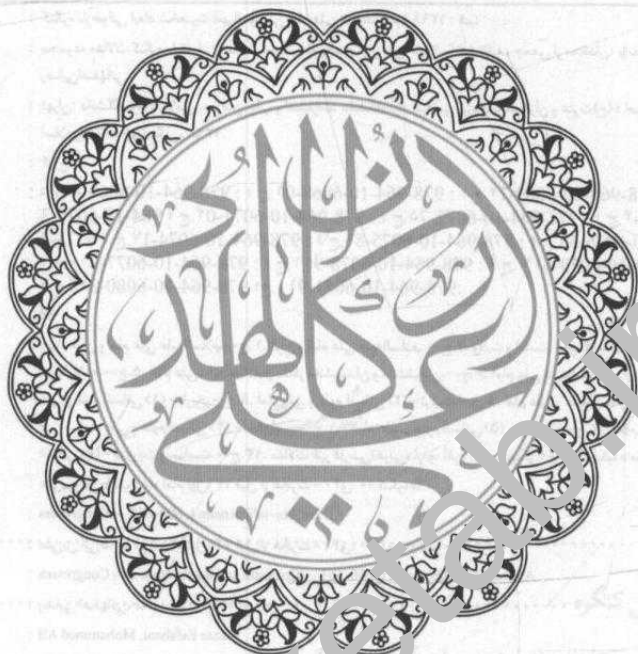

۲۰۷۹۵۵۴

کنگره بازخوا ابعاد شخصی امیرالمؤمنین علی

جلد سوم

مجموعه مقالات کنگره بازخوانی ابعاد شخصیتی امیرالمؤمنین

امام علی علیه السلام

ولایت و امامت

به کوشش جمعی از محققان

فهرست

۳	 فهرست
۱۵	 مقدمه دبیر علمی کنگره
۲۵	 مقدمه دبیر اجرایی و رئیس شورای سیاست‌گذاری کنگره
۲۹	 امامت و خاتمیت
۳۱	 چکیده
۳۱	 مقدمه
۳۳	 ۱. پیشینه
۳۴	 ۲. حق هدایت و گونه‌های آن
۳۴	 الف. هدایت عام
۳۵	 ب. هدایت نوع انسان
۳۵	 ج. هدایت ویژه (هدایت پس از هدایت)
۳۶	 د. انتقال هدایت به انسان
۳۷	 ۳. ختم نبوت
۳۸	 ۴. نیاز به قرآن، هدایت با قرآن و مفسران قرآن
۴۱	 ۵. نقش امام نسبت به احکام
۴۳	 الف. مراحل ابلاغ و انتقال حلال و حرام
۴۶	 ب. استمرار هدایت یا هدایت پس از هدایت

ج. مصداق هادی در عصر پس از پیامبر و نقش او.....	۴۸
مسئله شهادت در قرآن و رابطه آن با هدایت و امامت.....	۵۰
نتیجه.....	۵۳
روش خاص بیان قرآن در مباحث امامت امام علی (علیه السلام).....	۵۷
چکیده.....	۵۹
مقدمه.....	۵۹
۱. امامت در قرآن.....	۶۲
الف) قرآن و عترت، دو محور وحدت و حرکت.....	۶۲
ب) جایگاه امام.....	۶۴
۲. امامت در قرآن.....	۶۵
۳. واژه امام در قرآن.....	۶۶
۴. امام در لغت.....	۶۷
۵. امام در اصطلاح.....	۶۷
۶. اصول مسائل امامت.....	۶۸
۷. روش های بیان قرآن در بحث «امامت».....	۶۹
الف) روش بیانی خاص در قرآن.....	۶۹
ب) نگاه منظومه ای به بحث امامت در قرآن.....	۷۰
ج) پیش فرض های منظومه «نظریه و نظام امامت».....	۷۱
د) منظومه هدایت در قرآن (که یکی از پیش فرض های امامت در قرآن می باشد).....	۷۱
یک. نظریه هدایت.....	۷۱
دو. نظام هدایت.....	۷۲
سوم. استمرار هدایت.....	۷۳
چهارم. مصدر هدایت.....	۷۳
پنجم. شعاع هدایت.....	۷۳
ششم. ابعاد هدایت.....	۷۳
هفتم. وظایف و حقوق هداة.....	۷۳
هشتم. وظایف و حقوق مهتدین.....	۷۳
نهم. هدف از هدایت گری.....	۷۴

۷۴	دهم. ابزار هدایت‌گری
۷۴	سه. منظومه امامت در قرآن
۷۶	چهار. ضرورت وجود امامت و قاعده لطف
۷۶	پنج. فلسفه و اهداف امامت
۷۹	دوم. نظام امامت
۷۹	یک. خصوصیات و ویژگی‌های امام و مقام امامت در قرآن
۷۹	یک. مقام عصمت
۷۹	۲. مقام صبر
۷۹	۳. مقام یقین
۸۰	چهار. منصب الهی
۸۰	پنج. هدایت‌گشایی
۸۱	شش. واسطه فی‌بین خداوند
۸۱	سوم. شئون امامت
۸۱	یک. رهبری اعتقادی
۸۱	دو. رهبری اخلاقی
۸۲	سه. رهبری علمی
۸۲	سوم. مصادیق امامت
۸۳	اول. مصداق «اهل‌البیت» در آیه تطهیر
۸۶	چند نمونه
۸۶	۱. آیه موت
۸۶	۲. آیه میاهله
۸۷	۳. آیه کلمات
۸۷	۴. آیاتی که در شأن اهل‌بیت علیهم‌السلام نازل شده است
۸۸	جمع‌بندی منظومه «امامت در قرآن»
۹۱	جمع‌بندی
۹۷	علم امام
۹۹	چکیده
۹۹	مقدمه

۱۰۰.....	۱. پیشینه.....
۱۰۰.....	مفهوم‌شناسی.....
۱۰۰.....	الف) علم.....
۱۰۱.....	ب) غیب.....
۱۰۱.....	ج) امام.....
۱۰۲.....	د) امامیه.....
۱۰۲.....	۲. کنکاشی در علم غیب.....
۱۰۴.....	الف) کتاب مبین.....
۱۰۴.....	ب) نوار و مفاصل الغیب و کتاب مبین.....
۱۰۶.....	ج) امام در دین شاه شیعه و اهل سنت.....
۱۱۰.....	د) انتصاب زمینی و اسبابی.....
۱۱۲.....	نتیجه.....
۱۱۵.....	ویژگی‌های «حجت خدا» در کلام میرالدین میر (علیه السلام) با تأکید بر حکمت ۱۴۷.....
۱۱۷.....	چکیده.....
۱۱۸.....	مقدمه.....
۱۱۹.....	۱. پیشینه.....
۱۱۹.....	۲. مفهوم‌شناسی.....
۱۱۹.....	الف) حجت در لغت.....
۱۲۰.....	ب) حجت در اصطلاح.....
۱۲۱.....	۳. سند و اعتبار حکمت ۱۴۷.....
۱۲۱.....	۴. مراد از «حجت» کیست؟.....
۱۲۲.....	۵. ویژگی‌های حجت خدا.....
۱۲۸.....	نتیجه.....
۱۳۱.....	آیه اکمال و ارتباط آن با مسئله امامت و خلافت امیرالمؤمنین علی (علیه السلام).....
۱۳۳.....	چکیده.....
۱۳۴.....	مقدمه.....
۱۳۶.....	۱. مفهوم‌شناسی واژگان:.....
۱۳۶.....	الف) الیوم.....

۱۳۷	ب) اکملت.....
۱۳۷	ج) اتممت.....
۱۳۹	د) نعمتی.....
۱۳۹	۲. بررسی شأن نزول آیه اکمال الدین.....
۱۴۰	الف) دیدگاه شیعه پیرامون آیه اکمال.....
۱۴۲	ب) دیدگاه اهل سنت پیرامون آیه اکمال.....
۱۴۲	یک- روایاتی که شأن نزول آیه اکمال دین را روز عید غدیر می‌دانند:.....
۱۴۴	د- روایاتی که نزول آیه اکمال را در غیر از روز عید غدیر می‌دانند:.....
۱۴۷	ج) بررسی و نقد.....
۱۴۸	د) جمع اقوال - باره روز نزول آیه اکمال.....
۱۴۹	یک- اعتبار روایاتی که شأن نزول آیه اکمال دین را در روز عید دانسته‌اند.....
۱۵۰	دو- قرآن دیگر بر نزول آیه اکمال در روز غدیر خم.....
۱۵۱	سه- مراد از الیوم در آیه اکمال.....
۱۵۵	چهار- منظور از اکمال دین.....
۱۵۵	نتیجه.....
۱۵۹	سیمای غدیر در آئینه تربیت.....
۱۶۱	مقدمه.....
۱۶۳	مفهوم شناسی.....
۱۶۴	تربیت.....
۱۶۴	سیمای غدیر.....
۱۶۵	ساختار شخصیت.....
۱۶۶	نقش تربیت در ساختار شخصیت انسان.....
۱۶۶	الف) از نگاه اسلام.....
۱۶۸	قرآن کریم.....
۱۶۹	احادیث اسلامی.....
۱۷۲	ب) از نگاه دانشمندان و روان شناسان.....
۱۷۴	چگونگی تربیت علی علیه السلام
۱۷۴	علی علیه السلام تنها مولود کعبه.....

۱۷۵.....	تحنیک علی علیه السلام
۱۷۶.....	علی علیه السلام تربیت یافته رسول الله صلی الله علیه و آله
۱۷۷.....	تغذیه علی علیه السلام در کودکی
۱۷۹.....	همراهی علی علیه السلام با رسول الله صلی الله علیه و آله
۱۸۰.....	علی علیه السلام نفس رسول الله صلی الله علیه و آله
۱۸۱.....	مقایسه تربیتی علی علیه السلام با سایر اصحاب پیامبر صلی الله علیه و آله
۱۸۲.....	علم علیه السلام ساخته تربیت رسول الله صلی الله علیه و آله
۱۸۴.....	افضای مطلقه علی علیه السلام
۱۸۵.....	ویژگی های غدير
۱۸۵.....	غدير محض تربیت علی علیه السلام
۱۸۶.....	غدير رویداد همینه جلد
۱۸۷.....	اهتمام پیامبر صلی الله علیه و آله به غدير
۱۸۹.....	آسیب های تربیتی انحراف از غدير
۱۹۱.....	نتیجه
۱۹۵.....	واکاوی معنی «مولی» در حدیث غدير
۱۹۷.....	چکیده
۱۹۸.....	مقدمه
۱۹۸.....	پیشینه
۱۹۹.....	۱. متن حدیث
۲۰۰.....	۲. مصادر حدیث
۲۰۴.....	۳. معانی مولی در لغت عرب
۲۰۶.....	۴. کاربرد مولا در حدیث و قرآن
۲۰۶.....	الف. کاربرد مولا در حدیث
۲۰۷.....	ب. کاربرد کلمه مولا در قرآن
۲۱۰.....	۵. اهل تسنن و معنی مولا در حدیث موالات
۲۱۱.....	الف. ولاء اسلام
۲۱۱.....	ب. ولاء تبعیت

ج. ولایت لطیف.....	۲۱۲
د. ولاء محبت.....	۲۱۲
هـ. ولایت تشریفی.....	۲۱۳
و. ولاء نصرت.....	۲۱۴
ز. حاکمیت.....	۲۱۴
ح. متولی امر.....	۲۱۵
ط. اداویت و متابعت.....	۲۱۶
۶. تمیز بر معنی محبت.....	۲۱۶
الف. استدلال بر تفسیر ولاء محبت.....	۲۱۶
ب. نقد و پاسخ.....	۲۲۰
ج. سیرتاریخی نگاهها.....	۲۲۶
۷. معنی صحیح مولی.....	۲۲۷
الف. زمینه سازی پیش از بیان حدیث.....	۲۲۸
ب. قرآن مقارن صدور حدیث.....	۲۳۰
ج. قرآن پس از واقعه غدیر.....	۲۳۱
د. قرآن منفصل از حدیث.....	۲۳۳
نتیجه.....	۲۳۴
نقد و بررسی شبهات در مورد آیه ولایت.....	۲۳۹
چکیده.....	۲۴۱
مقدمه.....	۲۴۱
۱. انکار نزول آیه ولایت در شأن امیرالمؤمنین.....	۲۴۲
۲. بررسی شبهات دلالتی آیه بر امامت.....	۲۴۵
الف. معنای «وَلِی».....	۲۴۶
- یک. معنای «وَلِی» در لغت.....	۲۴۷
- دو. معنای «وَلِی» در کلام صحابه.....	۲۴۹
ب. منافات خضوع امام علی علیه السلام با زکات دادن در نماز.....	۲۵۱
ج. زکات مستحب.....	۲۵۳
د. ناسازگاری سیاقی با آیات قبل و بعد.....	۲۵۴

۲۵۶	هـ. انگشتر قیمتی یا ارزان
۲۵۷	و. صیغه جمع
۲۵۹	ز. عدم وجوب زکات
۲۵۹	ح. شرط زکات دادن برای ولایت
۲۶۰	ط. راکع همان خاضع
۲۶۱	نتیجه

۲۶۷ ۹

۲۶۷	بررسی سبب نزول آیه ولایت در منابع تفسیری اهل سنت
۲۶۹	چکیده
۲۷۰	مقدمه
۲۷۰	پیشینه
۲۷۱	۱. اهمیت و نقش سبب نزول در فهم مفاد و محتوای آیات
۲۷۴	۲. سبب نزول آیه ولایت در منابع اهل سنت
۲۸۰	الف) صحابه و آیه ولایت
۲۸۲	ب) تابعین و آیه ولایت
۲۸۷	نظریات دیگر به عنوان سبب نزول در ذیل آیه
۲۸۹	نتیجه
۲۹۳	تفسیر تطبیقی آیه «اولی الامر» از دیدگاه فریقین
۲۹۵	چکیده
۲۹۵	مقدمه
۲۹۶	۱. پیشینه تحقیق
۲۹۷	۲. مفهوم شناسی
۲۹۸	۳. تفسیر آیه از دیدگاه شیعه
۲۹۸	الف) دلیل درون متنی (آیات)
۲۹۹	ب) دلیل برون متنی (روایات)
۳۰۰	۴. تفسیر آیه از دیدگاه اهل سنت
۳۰۰	اقوال مفسرین اهل سنت درباره اولی الامر

۳۰۱.....	یک - مصادیق اولی الامر در روایات اهل سنت
۳۰۲.....	دو - بررسی روایات اهل سنت
۳۰۵.....	سه - بررسی نظر فخر رازی از میان اقوال اهل سنت
۳۰۷.....	نقد اشکالات فخر رازی و دیگران، به دلالت اولی الامر بر اهل بیت اطهار علیهم السلام
۳۱۲.....	نتیجه
۳۱۷.....	استناد امیر المؤمنین (علیه السلام) به خطابه و واقعه غدیر در مقابل مخالفان
۳۱۹.....	چکیده
۳۲۰.....	۱- مقدمه
۳۲۱.....	۲- پیشینه
۳۲۱.....	۳- اسناد احتجاج امام علی علیه السلام به خطابه غدیر
۳۲۳.....	الف) مسجد مدینه، چند روز پس از فقدان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله
۳۲۴.....	ب) هفت روز پس از فقدان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، خطبه وسیله
۳۲۵.....	ج) شورای خلافت
۳۲۶.....	د) مجلسی در مسجد النبی (زمان خلافت عثمان)
۳۲۷.....	ه) نبرد جمل
۳۲۸.....	و) نبرد صفین
۳۲۸.....	الف) پیش از آغاز نبرد
۳۲۸.....	یک - نامه ای منظوم در پاسخ به معاویه
۳۲۹.....	دو - خطبه ای پیش از عزیمت به صفین
۳۳۰.....	ب) در هنگامه نبرد صفین
۳۳۱.....	ز) شهر کوفه
۳۳۱.....	الف) بیان خطبه برای اهل کوفه (واکنش امام به تهمت ها)
۳۳۲.....	خطبه رُحبه
۳۳۳.....	ب) خطبه در مسجد کوفه
۳۳۳.....	ج) خطبه روز عید غدیر در کوفه
۳۳۵.....	ح) نامه ای به شیعیان پس از بازگشت از نهروان
۳۳۶.....	ط) یادکرد روز غدیر خم در ایام مختلف
۳۳۸.....	نتیجه

۳۴۳	بررسی دیدگاه امام علی (علیه السلام) و ابن تیمیه در واسطه قرار دادن اولیای الهی
۳۴۵	چکیده
۳۴۵	مقدمه
۳۴۶	پیشینه
۳۴۷	نقد دیدگاه مؤلف
۳۴۷	جواب قسمت اول (نامه ۳۱ نهج البلاغه):
۳۴۹	جواب قسمت دوم (خطبه ۲۱۵ نهج البلاغه):
۳۵۰	ادله جواز باب شفاعت
۳۵۱	الف. آیات قرآن:
۳۵۱	یک. آیاتی که طلب شفاعت را برای حال حیات اثبات می کند.
۳۵۱	دو. آیاتی که باب شفاعت بعد از حیات اثبات می کند:
۳۵۲	ب. روایات
۳۵۲	یک. برخی از روایاتی که منسوب به باب شفاعت در دنیا دارند:
۳۵۲	دو. برخی از روایاتی که به مسأله طلب شفاعت از فردی که از دنیا رفته دلالت دارد
۳۵۲	روایت امام علی علیه السلام
۳۵۳	روایت ابوبکر (خلیفه اول)
۳۵۴	دیدگاه ابن تیمیه در مورد امام علی علیه السلام
۳۵۹	ادعای بغض صحابه با امام علی علیه السلام
۳۵۹	دیدگاه برخی از علمای اهل سنت در مورد عقیده ابن تیمیه نسبت به امام علی علیه السلام
۳۵۹	ابن حجر عسقلانی
۳۵۹	علامه زاهد کوثری
۳۶۰	شیخ عبدالله غماری
۳۶۰	حسن بن علی شافعی
۳۶۰	نتیجه
۳۶۳	تحلیل انتقادی روایات دال بر سیره عملی امام علی (علیه السلام) در زمان پیامبر (ص)
۳۶۵	چکیده
۳۶۶	مقدمه
۳۶۶	پیشینه

۳۶۷	۱. سیره امام علی علیه السلام در غزوات
۳۶۷	الف) جنگ بدر
۳۶۷	ب) جنگ احد
۳۶۸	ج) حدیبیه
۳۶۹	د) غزوه بنی مصطلق
۳۶۹	هـ) فتح مکه
۳۷۰	و) جنگ خیبر
۳۷۱	ز) فتح تبوک
۳۷۲	ح) پس از فتح مکه
۳۷۲	ط) سریره یمن
۳۷۲	ی) مأموریت جنگ
۳۷۳	۲. مأموریت ویژه
۳۷۳	اعلان سوره برائت
۳۷۳	۳. سیره فردی
۳۷۳	الف) ازدواج
۳۷۴	ب) خواستگاری از دختر ابوجهل
۳۷۴	ج) ناراحتی امام علی علیه السلام
۳۷۵	د) اهمیت ندادن به نماز شب
۳۷۵	هـ) پوشش
۳۷۵	۴. در واپسین روزهای حیات پیامبر
۳۷۵	الف) همراهی پیامبر صلی الله علیه و آله تا منزل عایشه
۳۷۶	ب) نگرانی از آینده خلافت
۳۸۵	نتیجه
۳۸۹	بررسی دیدگاه محمد بن عبدالوهاب در کافر خواندن ابوطالب (علیه السلام)
۳۹۱	چکیده
۳۹۲	مقدمه
۳۹۳	دیدگاه‌ها درباره ایمان ابوطالب رضی الله عنه

مقدمه دیر علمی کناره

درآمد

قال رسول الله ﷺ: «مَنْ كُنَّ مَوْلَاهُ فَعَلِيَ مَوْلَاهُ»

چهارده قرن قبل، نور اسلام بر جهان تابید و وحی قرآن قلب پیامبر اسلام ﷺ را منور ساخت و این نور بر قلب یار و همراه ایشان حضرت علی بن ابی طالب ﷺ منعکس گردید و در قالب امامت و ولایت او بر جهانیان عرضه شد. در قرآن کریم بیش از هفتصد آیه در مورد امام علی ﷺ تفسیر، تأویل و یا تطبیق شده است که پیوند عمیق ایشان را با وحی قرآن نشان می‌دهد.

امام علی ﷺ نوری الهی است که بعد از پیامبر ﷺ برای هدایت بشر جلوه‌گر شد و در ابعاد معنوی، علمی و... راه بشر را روشن کرده و او را به سعادت رسانیده است. نهج البلاغه اوست که شیوه‌های تربیت انسان، روابط اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، مدیریتی و... را به صورت کلی و راهبردی (و گاهی به صورت جزئی) بیان کرده است. رهنمودهای امام علی ﷺ به علوم بشری، به ویژه علوم انسانی جهت‌دهی می‌کند تا از این طریق هدایت همه‌جانبه انسان را محقق سازد و از انحرافات جلوه‌گیری کند که در اثر علم ناقص بشری حاصل می‌شود؛ همان‌طور که ولایت باطنی و معنوی امام علی ﷺ و فرزندان معصومش دست انسان‌ها را می‌گیرد و در ساحت‌های مختلف زندگی معنوی راهبری می‌کند تا انسان به سعادت و کمال نهایی خود برسد.